

Innhold

Forord	5
Kapittel 1	
Skoleutvikling - i forskning, politikk og praksis	15
<i>Sølvi Mausestaden og Kristin Helstad</i>	
Sammendrag	15
Innledning	16
Skoleutvikling som begrep og fenomen	17
Norsk forskning på skoleutvikling	19
Tre dimensjoner	22
Den styringsmessige dimensjonen	22
Den kunnskapsmessige dimensjonen	24
Den verdimeslige dimensjonen	25
Innhold og oppbygning av boken	27
Referanser	32
Kapittel 2	
Desentralisert skoleutvikling i et historisk perspektiv - back to the 80s?	35
<i>Sølvi Mausestaden og Hege Hermansen</i>	
Sammendrag	35
Innledning	36
Analytiske perspektiver og metodisk tilnærming	38
Periode 1: Desentralisert skoleutvikling i balansen mellom sentrale mål og lokal frihet	39
Mellomperiode: Målstyring og evaluering for å sikre sentrale mål (og lokal frihet)	41
Periode 2: Desentralisert skoleutvikling gjennom (lokal) kunnskap og ansvarliggjøring	45
Diskusjon	49

Avslutning	52
Referanser	52

Kapittel 3

Skoleutvikling i lys av et nasjonalt læreplanverk	55
--	-----------

Berit Karseth

Sammendrag	55
Innledning	56
Å forske på læreplaner	57
Skoleutvikling og læreplanverket som styringsmiddel	59
Regulering av skolens utviklingsarbeid	60
Læreplanverket og regulering av skolens innhold	63
Skoleutvikling og den «myke» styringen	66
Læreplanenes støtteressurser	66
Desentralisert kompetanseutvikling	67
Avslutning	68
Referanser	70

Kapittel 4

Skoleutvikling i et ledelsesperspektiv – spenninger, strategier og dilemmaer	74
---	-----------

Jorunn Møller

Sammendrag	74
Innledning	75
Begrepet skoleutvikling	75
Begrepet skoleledelse	76
Spenninger i arbeidet som skoleleder	78
Hierarkisk regulering – profesjonell praksis	79
Mellom administrasjon og kunnskapsutvikling	82
Mellom makt og tillit	83
Mellom makropolitisk, nasjonal, kommunal og lokal styring av skoleutvikling ..	85
Avslutning	86
Referanser	89

Kapittel 5

Skoleutvikling i et kulturhistorisk aktivitetsteoretisk perspektiv	91
---	-----------

May Britt Postholm

Sammendrag	91
Innledning	92

Kulturhistorisk aktivitetsteori og dens seks kjennetegn	94
Objektet eller det overordnede målet	95
KHAT og dens tre generasjoner	96
Endring og forbedring med utgangspunkt i spenninger og motsetninger	99
Den ekspansive læringssirkelen	100
Felles målsetting i skolen	102
Utprøving for å fremme utvikling	105
Forskning på utviklingsprosesser	106
Den ekspansive læringssirkelen som utgangspunkt for forskning	108
Skoleledere som ledere av utviklingsarbeid	109
Eksterne ressurspersoner som støtte i utviklingsarbeid	109
Hvordan møte eksterne ressurspersoner som kommer til skolen	110
Avslutning	111
Referanser	112

Kapittel 6

Skoleutvikling i et aksjonsforskningsperspektiv

<i>Yngve Antonsen og Åse Slettbakk</i>	
Sammendrag	115
Innledning	116
Aksjonsforskningens idégrunnlag	118
Forskningstilnærming	119
Metodiske innganger til aksjonsforskning	120
Betydningen av lokale kontekster med eksempler fra Lofotprosjektet og Ungdomstrinn i utvikling	121
En alternativ aksjonslæringstrapp	123
Utfordringer og muligheter for skoleutvikling	125
Aksjonsforskning krever lederforankring og tid	125
Betydningen av dialog og meningsbrytning	126
Aksjonsforskning og det usikre	127
Utvikling av den kollektive kapasiteten	128
Avslutning	129
Referanser	130

Kapittel 7

Roller og samskaping i skoleutvikling

<i>Egil Weider Hartberg og Hege Havn</i>	
Sammendrag	134
Innledning	135

Datamateriale og metode	136
Avgrensninger og oppbygging	136
Samskapt læring	137
Refleksiv praksis	138
Kommunikasjon og demokrati	138
Felles forståelse i fire dimensjoner	139
Felles forståelse av roller	140
Felles forståelse av ønsket tilstand	142
Felles forståelse av dagens tilstand	145
Felles forståelse av gode prosesser i kompetanseutvikling	147
Avslutning	148
Referanser	149

Kapittel 8

Systemomfattende og sammenhengende skoleutvikling i videregående

opplæring	152
<i>Thomas Nordahl</i>	
Sammendrag	152
Innledning	153
En systemomfattende og sammenhengende tilnærming til skoleutvikling	154
En felles retning	155
Utvikling av kapasitet og kompetanse i profesjonelle læringsfellesskap	156
Tydelige strategier og en forskningsinformert praksis	158
Anvendelse av data og informasjon om elevenes læring, trivsel og utvikling	159
Ledelsens rolle og betydning	160
Ekstern støtte i skoleutvikling	162
Metode og datagrunnlag	162
Resultater for videregående opplæring i Hedmark	164
Andel elever som fullfører og består videregående opplæring	164
Andel elever som fullfører per skoleår	166
Skolebidrag i videregående opplæring	167
Avslutning	169
Referanser	172

Kapittel 9

Læreres kunnskapsarbeid i vertikale og horisontale kunnskapsdiskurser 174
Guro Kirkerud

Sammendrag 174

Innledning 175

Forskning på læreres samarbeid om og med eksterne kunnskapsressurser 177

Kunnskapsobjekter, kunnskapsdiskurser og rekontekstualisering 179

Data og metode 181

 Datagrunnlag 181

 Metode 182

Lærernes rekontekstualisering - på tvers av kunnskapsdiskurser 184

 Rekontekstualisering preget av vertikal kunnskapsdiskurs - mye snakk, lite endring 184

 Rekontekstualisering preget av horisontale kunnskapsdiskurser - detaljerte fortellinger, ønske om å bli kjent med hverandres løsninger 185

 Konstruksjon av kunnskapsobjekter i horisontale og vertikale kunnskapsdiskurser - konkrete problemer og langsiktige mål 187

Usammenhengende og kompleks rekontekstualisering 188

 Snakker og forteller, ønsker å finne løsninger 190

 Manglende avklaring av kunnskapsobjekt 191

 Måling og sammenligning av kontekstavhengig arbeid - gir det mening? .. 192

Avslutning 192

Referanser 193

Kapittel 10

Lærerautonomi i spennet mellom styring og profesjonelt samarbeid 196
Ana Lucia L. da Silva og Christina Niemi Mølsted

Sammendrag 196

Innledning 197

Den norske styringskonteksten 197

Profesjonelt samarbeid som en form for styring 198

Lærerautonomi - teoretisk inngang 199

Profesjonelt samarbeid og lærerautonomi 200

Metode 203

Læreres oppfatning av profesjonelt samarbeid 205

 Samarbeid som et ovenfra-initiativ 205

 Samarbeid som et nedenfra-initiativ 206

 Deling av aktiviteter 207

 Profesjonelt samarbeid 207

Lærerautonomi i spennet mellom styring og profesjonelt samarbeid	208
Avslutning	211
Referanser	211

Kapittel 11

Skoleutvikling fra lærerperspektiv – legitime kompromisser i en vev av

forpliktelser	214
<i>Kristin Helstad, Tone Dyrdal Solbrekke og Heidi Granberg</i>	
Sammendrag	214
Innledning	215
Skoleutvikling i spennet mellom ulike logikker	216
Legitime kompromisser i skoleutvikling	219
Metodisk tilnærming	220
Skoleutvikling forankret i verdier og det profesjonelle mandatet	221
Skoleutvikling som lærersamarbeid og profesjonalisering innenfra	222
Skoleutvikling som resultatstyring og profesjonalisering ovenfra	223
Å lede skoleutvikling – rom for interne forhandlinger	225
Skoleutvikling som språklig samspill mellom ledere og lærere	226
Skoleutvikling i en vev av forpliktelser og behov for legitime kompromisser	227
Avslutning	229
Referanser	230

Kapittel 12

Offentlig ph.d.: Forskerkompetanse for skoleutvikling 233 |

Silje B. Fekjær, Tine S. Prøitz og Sølvi Mausethagen

Sammendrag	233
Innledning	234
Offentlig sektor-ph.d. og «professional doctorates»	235
Kunnskapsutvikling og kompetanseutvikling i skolen	236
Grensearbeid i kunnskapsutvikling	238
Data og metode	240
Sentrale funn	241
Diskusjon	246
Avslutning	249
Referanser	250

Kapittel 13

Skoleutvikling i lærerutdanning, rektorutdanning og i pedagogikkstudier 252
Ann-Therese Dalbakk Nomerstad, Ingrid Tvette og Kristin Helstad

Sammendrag 252

Innledning 253

Studieplaner og læreplanforskning 254

Skoleutvikling i teori og praksis 255

Pedagogikkstudier, lærerutdanning og rektorutdanning – en kort introduksjon 257

Forskningsdesign og metodisk tilnærming 258

Pedagogikkutdanning 259

Grunnskolelærerutdanning 261

Rektorutdanningen 263

Utdanningene på tvers 265

Utdanningenes læringspotensial når det gjelder skoleutvikling 267

Avslutning 269

Referanser 269

Kapittel 14

Skoleutviklingens ontologi - hva er det som virkelig skjer, kan eller bør skje? 272
Lene Nyhus

Sammendrag 272

Innledning 273

Hvorfor rette blikket mot ontologi? 274

Hva ontologi kan brukes til og ikke 275

Ulike ontologiforståelser 276

Utvalgte redskaper fra kritisk realisme 277

De tre avhandlingene 280

Skoleutviklingens ontologi 286

Avslutning 289

Referanser 289

Kapittel 15

Skoleutvikling - veier videre 291
Sølvi Mausethagen og Kristin Helstad

Sammendrag 291

Innledning 292

En endret skoleorganisasjon? 293

 Lærerutdanning på masternivå 293

INNHOOLD

Differensierte roller	295
En ny logikk – læringsfokuset ansvar	296
Faglig-profesjonelt og prestasjonsorientert ansvar	297
Læringsfokuset ansvar	298
Skoleutvikling – en positiv diskurs	300
Skoleutvikling – mellom imperativ og involvering	301
Profesjonalisering ovenfra og innenfra	301
Desentralisert skoleutvikling	302
Hva fører skoleutvikling til?	302
Avslutning	304
Referanser	306
Om forfatterne	309